

ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

УДК 811.161.2'373.4-053.6(477)+811.111'373.4-053.6(7)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2024.1.12>

Т. Г. БОНДАР

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземної та української філології,

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: t.bondar@lntu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-9421-264X>

Н. П. КИСЕЛЮК

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземної та української філології,

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: kyselyuk@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-8401-8579>

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ КОНЦЕПТУ ВІДПУСТКА / VACATION

Статтю присвячено дослідженню гендерних особливостей наповнення концепту ВІДПУСТКА / VACATION в українській та американській лінгвокультурах. Для виокремлення концептуальних ознак досліджуваного концепту у січні–лютому 2024 р. було проведено вільний асоціативний експеримент, який дав можливість отримати спонтанні й неупереджені реакції респондентів, що є ключовими для дослідження способу мислення носіїв мови.

В експерименті взяло участь 100 респондентів (50 українців та 50 американців), яким було запропоновано опитування у Google формах. Респонденти вказували свою стать, вік та асоціації на слово-стимул. Було отримано 249 асоціацій на слово-стимул *відпустка* та 248 асоціацій на стимул *vacation*. За допомогою аналізу частотності отриманих реакцій було виділено одиниці, які утворюють ядро, базовий шар, ближню периферію та дальню периферію концепту ВІДПУСТКА / VACATION.

При порівняльному аналізі реакцій, отриманих від жінок та чоловіків, автори не виявили значних гендерних відмінностей у сприйнятті концепту ВІДПУСТКА / VACATION. Респонденти різної статі часто давали однакові слова-реакції. Проте останні відрізнялися частотністю, що означало різний ступінь їх значимості для жінок та чоловіків.

Експеримент показав, що у свідомості українських жінок центральними концептуальними ознаками досліджуваного концепту є 'відпочинок' та 'море'; чоловіки виокремили одну головну ознаку – 'відпочинок'. Найчастотнішою для американських жінок була асоціація *relaxation*, яка й утворила ядро концепту. У частині експерименту з американськими чоловіками найчастотніші були реакції *relaxation* та *travel*.

Автори показали, що вільний асоціативний експеримент уможливує виокремлення і порівняння ознак досліджуваного концепту у свідомості представників різних лінгвокультур. Було доведено, що концепт ВІДПУСТКА / VACATION є актуальним як для українців, так і для американців. Ядро концепту утворює ознака 'відпочинок/relaxation'.

Ключові слова: концепт, вільний асоціативний експеримент, респондент, опитник, гендер.

Вступ. Дослідження концептів, їхньої структури, наповнення та репрезентації у мові все ще залишається одним з найактуальнішим напрямків лінгвістики. Ці ментальні утворення зберігають і відображають знання й уявлення про світ як окремих індивідів, так і всієї нації. Кожна лінгвокультурна спільнота має свої відмінні культурні концепти, які пов'язані з різними сферами життя. Тому концепт є своє-

рідним індикатором культури, який характеризується національно-етнічною специфікою.

Вагомий внесок у дослідження концептів та розвиток когнітивної лінгвістики зробили Р. Джакендофф, Р. Лангакер, Дж. Лакофф, Ч. Філлмор, У. Чейф, А. Вежбицька та ін. Серед досліджень українських лінгвістів, присвячених вивченню концептів, слід відзначити праці С. Жаботинської, О. Селіванової, В. Жайворонка,

А. Приходька, І. Голубовської, Т. Радзівської, Т. Космеди, О. Воробйової, Н. Слухай, Т. Вільчинської, О. Снитко, А. Загнітка, М. Полюжина тощо.

У сучасному світі все більшої актуальності набувають гендерні дослідження, оскільки гендерні стереотипи можуть несвідомо впливати на поведінку і мову людини. Проте кількість робіт, спрямованих на гендерні дослідження концептів, є ще недостатньою.

Мета статті – виявити гендерні особливості наповнення концепту ВІДПУСТКА / VACATION в українській та американській лінгвокультурах.

Для виокремлення концептуальних ознак досліджуваного концепту було проведено вільний асоціативний експеримент, доцільність використання якого у лінгвокогнітивних дослідженнях була науково доведена [Молгамова]. Асоціативний експеримент дає можливість отримати спонтанні й неупереджені реакції респондентів, які є ключовими для вивчення внутрішнього світу носіїв мови, зокрема їхніх культурних і національних цінностей.

Викладення основного матеріалу. У сучасній науці спостерігаємо зростаючий інтерес до гендерних досліджень. Поняття гендеру не нове у лінгвістиці, але основоположником сучасного розуміння цього поняття вважають Р. Столлера [Гендерна]. Наприкінці 60-х років ХХ ст. він використав термін «гендер» для позначення психологічних, соціальних і культурних аспектів статі людини, безпосередньо не пов'язаних із біологічною статтю [Stoller].

У нашій розвідці ми зробили спробу з'ясувати, чи гендерний аспект впливає на наповнення і структуру концепту ВІДПУСТКА / VACATION в українській та американській лінгвокультурах. З цією метою у січні–лютому 2024 р. було проведено асоціативний експеримент, у якому взяло участь 100 респондентів віком 25–45 років: 50 українців та 50 американців.

Зазначимо, що основними вербалізаторами концепту ВІДПУСТКА в українській мові є лексема *відпустка* та її синоніми. У Словнику української мови (СУМ) подано таку дефініцію лексеми відпустка: 'звільнення на певний час від роботи, навчання для відпочинку і т. ін.' [СУМ : 626]. Найближчими синонімами слова *відпустка* є лексичні одиниці: *канікули*, *вакації*, *перерва* [Караванський : 51].

В англійській мові ключовим вербалізатором досліджуваного концепту є лексема *vacation*, яка має такі значення: 1. '(North American English) (British English holiday) a period of time spent travelling or relaxing away from home'; 2. '(in the UK) one of the periods of time when universities or courts of law are closed; (in the US) one of the periods of time when schools, colleges, universities or courts of law are closed' [Oxford].

Згідно з «Oxford Learner's Thesaurus» лексема *vacation* є членом двох синонімічних рядів: а) *holiday, vacation, break, leave, time off, day off, recess, sabbatical* (де лексеми реалізують значення 'a period of time when you are not at work, school or college') та б) *holiday, vacation, break, getaway* (де лексеми позначають 'a period of time spent away from home relaxing or travelling around') [Oxford 2011: 363–364].

Аналіз лексикографічних даних показує, що є як спільні, так і відмінні риси у трактуванні лексем *канікули* та *vacation*. Обидві лексеми містять семи 'період часу' ('a period of time'), 'відпочинок' ('relaxing'). Проте, в українських словниках акцент зроблено на 'відпочинку від роботи'. В англійських словниках *vacation* означає 'проведення часу та відпочинок поза домівкою'. Виявлені відмінності у тлумаченнях лексем *канікули* та *vacation* маніфестують дещо відмінні концептуальні ознаки концепту ВІДПУСТКА / VACATION в українській та американській лінгвокультурах.

Однак аналіз лексикографічних джерел не відображає гендерних особливостей наповнення концепту ВІДПУСТКА / VACATION. Як вже зазначалося, для виявлення гендерних аспектів досліджуваного концепту було проведено вільний асоціативний експеримент в один етап. З цією метою ми розробили опитування у Google формах.

В українській частині експерименту 25 респондентам чоловічої і 25 респондентам жіночої статі був запропонований опитник з такими інструкціями:

1. Будь ласка, зазначте Ваш вік.
2. Вкажіть Вашу стать (чол., жін., інше, не хочу відповідати).
3. Будь ласка, напишіть до 5 асоціацій, які першими спали Вам на думку, коли Ви почули чи прочитали слово *відпустка*.

В англійській частині експерименту взяло участь 50 американців: 25 чоловіків і 25 жінок.

Носіям англійської мови було запропоновано такі питання в опитуванні:

1. What is your age?

2. To which gender identity do you most identify (male, female, other, prefer not to answer)?

3. Please write up to five associations that first come to your mind when you hear or read the word *vacation*.

Усього ми отримали 249 асоціацій на слово-стимул *відпустка* та 248 асоціацій на стимул *vacation*. За допомогою аналізу частотності отриманих реакцій було виділено складові, які утворюють ядро (ті асоціації-реакції, які повторювались із частотністю 13–16), базовий шар (частотність у межах 6–12), ближню периферію (частотність 2–5) та дальню периферію (одичні індивідуальні асоціації) концепту ВІДПУСТКА / VACATION.

В українській частині експерименту респонденти-жінки дали 124 реакції на слово-стимул. Найчастотнішими є асоціації *відпочинок* (частотність – 14) та *море* (частотність – 13), які утворюють ядро концепту ВІДПУСТКА. До базового шару потрапили асоціації *сонце* (10), *подорож* (8), *сон* (7) та *літо* (6). Ближню периферію утворюють реакції: *зустрічі* (5), *вільний час* (4), *поїздки* (3), *спокій* (2), *гори* (2), *дача* (2), *діти* (2), *дорога* (2), *книги* (2), *мир* (2), *незалежність* (2), *сім'я* (2). На дальній периферії опинилися реакції з частотністю 1: *білий сарафан*, *валіза*, *вода*, *гроші*, *жодних зобов'язань*, *задоволення*, *зелений*, *кава*, *квіти*, *коктейль*, *легкий вітерець*, *літак*, *мінімум дзвінків*, *перемога*, *пляж*, *позитив*, *прогулянки*, *радість*, *релакс*, *родина*, *розваги*, *санаторій*, *свобода*, *смачні та пізні сніданки*, *собака*, *спека*, *теплий пісок*, *тепло*, *тривалість*, *фільми*, *фрукти*, *хобі*, *чоловік*. Усі реакції асоціюються з позитивними емоціями та почуттями. Було отримано дві реакції пов'язані не з відпочинком, а з роботою: *праця*, *ремонт*.

Аналогічним способом було проаналізовано 125 реакцій, отриманих від представників чоловічої статі. Ядро концепту ВІДПУСТКА утворює асоціація *відпочинок* (15), базовий шар – реакції *море* (8) та *літо* (6). На ближній периферії опинилися такі асоціації: *подорож* (5), *сон* (5), *пляж* (4), *поїздка* (4), *гроші* (3), *дім* (3), *озеро/ о*. *Світязь* (3), *спокій* (3), *вільний час* (2), *воля/ свобода* (2), *гори* (2), *друзі* (2),

канікули (2), *комфорт* (2), *ліс* (2), *радість* (2), *риболовля* (2), *родина* (2), *розваги* (2), *сім'я* (2), *сонце* (2), *тепло* (2), *шашилик* (2). Дальню периферію утворюють одичні асоціації: *автобус*, *алкоголь*, *американські гірки*, *будинок*, *Волинь*, *гурт ВВ*, *дача*, *екскурсії*, *закордоння*, *зміна обстановки для проведення вільного часу*, *зміна роду та виду занять*, *знайомство з новою культурою*, *архітектурою*, *індивідуалізм*, *кайф*, *кінець*, *кохання*, *кукурудза*, *мир*, *можливість щось зробити вдома*, *мопед*, *наснага*, *нічого не робити*, *океан*, *перемога*, *пограти в комп'ютер*, *погуляти*, *покупатись у водоймах*, *прогулянки по якомусь старому місті типу Риму чи Відню*, *річка*, *село*, *сигари*, *сонячні окуляри*, *спорт*, *хобі*, *щастя*, *юшка*.

При порівняльному аналізі реакцій, отриманих від жінок та чоловіків, ми не виявили значних гендерних відмінностей у сприйнятті концепту ВІДПУСТКА.

Під час проведення вільного асоціативного експерименту з американцями, на слово-стимул *vacation* ми отримали 125 реакцій від представниць жіночої статі та 123 реакції від представників чоловічої статі.

Аналіз показав, що найчастотнішою для жінок була асоціація *relaxation/ relax* (16), яка й утворила ядро концепту VACATION. Базовий шар концепту формують такі асоціації, як *beach* (12), *fun* (7), *travel* (7). Ближню периферію утворюють асоціації: *rest* (5), *family* (5), *adventure* (4), *food* (4), *friends* (3), *American Airlines/ Delta* (2), *memories* (2), *escape/ get away* (2), *mountains* (2), *nature* (2), *no work* (2), *summer* (2), *time-off/ off work* (2); а дальню периферію – асоціації з частотністю 1: *Airbnb*, *aquariums*, *Bali*, *beauty*, *break*, *camping*, *change*, *different countries*, *dissociating from school and other worries*, *don't think about my home*, *explore*, *Florida*, *going horseback riding*, *Greece*, *Hawaii*, *hiking*, *language*, *lying on the sand*, *Mexico*, *museums*, *new experiences*, *one week*, *peace*, *pool*, *quality time with loved ones*, *reading*, *recharging*, *recreation*, *relocation*, *sea*, *seeing beautiful places*, *sightseeing*, *staying at a cabin with my sisters*, *sunny*, *tanning*, *Thailand*, *time away*, *tours*, *Turo*, *unwind*, *visiting zoos*, *VRBO*, *week long*.

Розгляньмо наповнення й структуру концепту VACATION, реконструйовану на основі слів-реакцій, отриманих від чоловіків. Ядро

концепту утворюють асоціації *relaxation/ relax* (14) та *travel* (13), базовий шар – *beach* (12), *mountains* (8), *family* (7). На ближній периферії знаходяться асоціації: *adventure* (4), *airplane* (4), *friends* (4), *fun* (4), *hotel* (3), *sun* (3), *sand* (2), *time off work* (2); на дальній периферії – *activity*, *cabin*, *connect*, *Disney World*, *drive*, *eating*, *events*, *exciting*, *Fiesta Texas*, *fishing*, *fly*, *hiking*, *holiday*, *hot tub*, *hunting*, *KOA*, *landmarks*, *memories*, *Miami*, *museums*, *nature*, *out of office*, *PGA*, *planning*, *pleasure*, *reading*, *recharge*, *recreate*, *relatives*, *rentals*, *resorts*, *rest*, *restaurant*, *road*, *sea*, *Six Flags*, *snow*, *swimsuit*, *too short*, *towel*, *VRBO*, *work*.

Результати дослідження. У свідомості українських жінок та чоловіків центральною концептуальною ознакою концепту ВІДПУСТКА є ‘відпочинок’. Проте, ступінь важливості деяких ознак для жінок та для чоловіків відрізняється. Так, концептуальна ознака ‘море’ в свідомості жінок належить до ядра концепту, але в сприйнятті чоловіків реакція *море* є складовою базового шару концепту. У жінок асоціації *подорож* і *сон* утворюють базовий шар концепту, але належать до ближньої периферії в частині експерименту з чоловіками. Слід зазначити, що серед асоціацій, отриманих від чоловіків та жінок, у ближній периферії є багато однакових одиниць: *вільний час*, *поїздки*, *спокій*, *гори*, *сім’я*. Експеримент показав, що для жінок більш важливими, ніж для чоловіків, є такі структурні компоненти концепту, як *мир*, *дача*. Для чоловіків більш вагомими, ніж для жінок, є *воля/ свобода*, *гроші*, *пляж*, *родина*, *розваги*, *тепло*. На дальній периферії в обох частинах експерименту опинилися асоціації: *прогулянки*, *хобі*. Загалом, реакції чоловіків мають більш конкретний характер: *алкоголь*, *риболовля*, *шашлик*, *о. Світязь* тощо.

В американській частині експерименту ми виявили, що як для американських жінок, так і для чоловіків, ключовою концептуальною ознакою концепту VACATION є ‘relaxation’. Концептуальні ознаки ‘travel’ та ‘family’ є надзвичайно важливими для представників обох статей. Проте спостерігаємо незначні відмінності у ступені значимості цих ознак. Так, *travel* належить ядру концепту в експерименті з чоловіками та базовому шару концепту в експерименті із жінками; *family* є складовою базового

шару концепту в експерименті з чоловіками, але формує ближню периферію в експерименті із жінками; *fun* – компонент базового шару концепту в експерименті із жінками та належить ближній периферії в експерименті з чоловіками. Асоціація *rest* виявилася більш вагомою для жінок, ніж для чоловіків. Однакову важливість для представників обох статей мають такі ознаки концепту VACATION, як: *beach* (базовий шар концепту); *adventure*, *friends*, *time off work* (ближня периферія); *reading*, *recharging*, *recreation*, *sea*, *VRBO* (дальня периферія).

Зазначимо, що вільний асоціативний експеримент уможливило виокремлення і порівняння ознак досліджуваного концепту не лише у межах однієї лінгвокультури, а й дослідження відмінностей та подібності у наповненні концепту у свідомості представників різних культур.

Проведений експеримент показав, що концепт ВІДПУСТКА / VACATION є актуальним як для українців, так і для американців. Ми отримали багато схожих реакцій від представників обох культур, що свідчить про універсальність досліджуваного концепту. Ядро концепту утворює ознака ‘відпочинок/ relaxation’ (реакція *відпочинок* та відповідно реакція *relaxation* є найчастотнішою в українській та американській частинах експерименту). Багато спільних асоціацій наявні в обох частинах експерименту, але утворюють різні структурні шари досліджуваного концепту. Зокрема, асоціація *подорож/ travel* належить до базового шару в частинах експерименту із українськими та американськими жінками, до ядра – в американському експерименті із чоловіками та до ближньої периферії – в українській частині експерименту із чоловіками. Ознаками відпустки для всіх респондентів є наявність сім’ї та друзів.

Для американців більш актуальною, ніж для українців, є концептуальна ознака ‘пляж/ beach’. Реакція *пляж/ beach* формує базовий шар концепту в американській частині експерименту та периферію – в українській частині експерименту. Проте реакції *літо*, *тепло* є частотнішими серед українських респондентів.

Зауважимо, що американці були більш специфічними щодо місця відпочинку. Жінки зазначили географічні пункти: *Bali*, *Florida*, *Greece*, *Hawaii*, *Mexico*, *Thailand* та житло під час відпустки: *Airbnb*, *camping*, *staying*

at a cabin, VRBO. Серед відповідей, отриманих від чоловіків, була одна реакція на позначення географічного положення (*Miami*), декілька на позначення типу житла (*hotel, cabin, VRBO, KOA*) та місць розваг (*Disney World, Fiesta Texas, Six Flags*). В українській частині експерименту лише чоловіки зазначили географічне положення: *о. Святий, Волинь*; від жінок отримали реакції *санаторій та дача*.

В обох частинах експерименту респонденти зазначили вид діяльності під час відпустки: *риболовля, ремонт, щось зробити вдома, нічого не робити, пограти в комп'ютер, погуляти, покупатись у водоймах* тощо, *going horseback riding, hiking, hunting, lying on the sand, museums, sightseeing, landmarks, visiting zoos, aquariums* та ін. Відповіді американців є більш конкретними, ніж відповіді українців.

Напруженість ситуації в Україні у зв'язку із війною проти агресора спричинила наявність в українській частині експерименту таких реакцій, як *перемога, мир, спокій*. Надзвичайно важливим для українців виявився сон (ми отримали 7 таких реакцій від жінок та 5 від чоловіків). Подібних асоціацій не спостерігаємо в американській частині експерименту.

Висновки. Вільний асоціативний експеримент дає можливість глибше зрозуміти механізми мислення представників різних культур.

Проведений експеримент показав, що концепт ВІДПУСТКА / VACATION є актуальним і важливим для українців та для американців. Було виокремлено незначні гендерні відмінності у наповненні концепту у двох різних лінгвокультурах. Зокрема, в українській частині експерименту аналіз отриманих реакцій показав, що для жінок важливим атрибутом відпочинку є діти. Вони більше зосереджені на відчуттях (асоціації: *легкий вітерець, теплий пісок, білий сарафан, зелений, релакс*). Натомість для чоловіків важливішим є питання грошей та більш конкретні види розваг (асоціації: *гроші, риболовля, шашик, покупатись у водоймі, алкоголь, сигари, пограти у комп'ютер*).

У частині експерименту з американцями респонденти різної статі часто давали однакові слова-реакції. Проте останні відрізнялися частотністю, що означало різний ступінь їх значимості для жінок та чоловіків. Щодо визначення місця відпочинку, американські жінки були більш специфічними, зазначивши географічні пункти призначення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гендерна лінгвістика. *Вікіпедія* : веб-сайт. URL: <https://tinyurl.com/yc2ttx76> (дата звернення: 24.03.2024).
2. Молгамова Л. О. Асоціативний експеримент як емпіричний метод дослідження лінгвокогнітивних концептів. *Слобожанський науковий вісник. Серія : Філологія*. 2023. Вип. 2. С. 26–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2023.2.5>
3. Практичний словник синонімів української мови : близько 20 000 синонім. рядів / Святослав Караванський. 4-те вид., опрац. і значно допов. Львів : БаК, 2012. 523 с.
4. Словник української мови : в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К. : Наукова думка, 1970–1980. Т. 1. 799 с.
5. Oxford Advanced Learner's Dictionary. URL: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/vacation_1?q=vacation (Last accessed 24.03.2024).
6. Oxford Learner's Thesaurus. A Dictionary of Synonyms / Chief editor Diana Lea. Oxford : Oxford University Press, 2011. 1008 p.
7. Stoller R. Sex and Gender : The Development of Masculinity and Femininity. London and New York : Routledge, 1994. 400 p. <https://doi.org/10.4324/9780429479915>

REFERENCES

1. Henderna Linhvistyka [Gender linguistics]. *Wikipedia*. Retrieved from <https://tinyurl.com/yc2ttx76> [in Ukrainian].
2. Molhamova, L. (2023). Asotsiatyvnyi eksperyment yak empirychnyi metod doslidzhennia lnhvokohnityvnykh kontseptiv [Associative experiment as an empirical method of research of linguocognitive concepts]. *Sloboda Scientific Journal. Philology*. Issue 2. pp. 26–29 doi: <https://doi.org/10.32782/philspu/2023.2.5> [in Ukrainian].
3. Karavanskyi, S. (2012). *Praktychnyi slovnyk synonimiv ukrainskoi movy* [Practical dictionary of synonyms of the Ukrainian language] (4th ed.). Lviv: BaK. [in Ukrainian].
4. Slovnyk ukrainskoi movy : v 11 tt (1970–1980). [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes]. Kyiv : Naukova dumka.

5. Oxford Advanced Learner's Dictionary. Retrieved from: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/vacation_1?q=vacation

6. Lea, Diana (ed.). (2011). *Oxford Learner's Thesaurus. A Dictionary of Synonyms*. Oxford: Oxford University Press.

7. Stoller, R. J. (1994). *Sex and Gender: The Development of Masculinity and Femininity* (1st ed.). London and New York : Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429479915>

T. H. BONDAR

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign and Ukrainian Philology,
Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine
E-mail: t.bondar@lntu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9421-264X>*

N. P. KYSELIUK

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign and Ukrainian Philology,
Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine
E-mail: kyselyuk@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-8401-8579>*

THE GENDER ASPECT OF THE CONCEPT OF ВІДПУСТКА / VACATION

The article is devoted to the study of gender peculiarities of the content of the concept ВІДПУСТКА / VACATION in Ukrainian and American linguocultures. To identify the conceptual features of the studied concept, a free association experiment was conducted in January–February 2024, which made it possible to obtain spontaneous and unbiased reactions of respondents, which are key to studying the way of thinking of native speakers.

The experiment involved 100 respondents (50 Ukrainians and 50 Americans) who were offered a survey in Google Forms. Respondents indicated their gender, age, and associations to the stimulus word. We received 249 associations for the word stimulus *відпустка* and 248 associations for the stimulus *vacation*. By analyzing the frequency of the obtained reactions, the units that form the core, base layer, near periphery, and far periphery of the concept ВІДПУСТКА / VACATION were identified.

In a comparative analysis of the reactions received from women and men, the authors did not find significant gender differences in the perception of the concept ВІДПУСТКА / VACATION. Respondents of different genders often gave the same response words. However, the latter differed in frequency, which meant a different degree of their significance for women and men.

The experiment showed that in the minds of Ukrainian women, the central conceptual features of the studied concept are 'rest' and 'sea'; men identified one main feature – 'rest'. The most frequent association for American women was *relaxation*, which formed the core of the concept. In the experiment with American men, the most frequent reactions were *relaxation* and *travel*.

The authors have shown that a free association experiment makes it possible to distinguish and compare the features of the studied concept in the minds of representatives of different linguocultures. It was proved that the concept ВІДПУСТКА / VACATION is relevant for both Ukrainians and Americans. The core of the concept is formed by the feature 'відпочинок/ relaxation'.

Key words: concept, free association experiment, respondent, questionnaire, gender.